

PORADNIK
dla rodziców i pracowników
służb pomocowych
w zakresie opieki i wychowania dzieci
oraz problemów rodzinnych

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
w Nowym Tomyslu

WSTĘP

Przekazuję w Państwa ręce „Poradnik dla rodziców i pracowników służb pomocowych w zakresie opieki i wychowania dzieci oraz problemów rodzinnych”, wydany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyszu.

Autorami tekstów są specjaliści na co dzień zajmujący się zawodowo opisywanymi zagadnieniami w tym: pracownicy socjalni, psychologowie, radcy prawni czy przedstawiciele Policji. Ich długoletnie doświadczenie zawodowe oraz wiedza, przelane na papier w formie tematycznych artykułów sprawiają, iż jestem przekonany o tym, że publikacja będzie stanowiła niejako „drogowskaz” w rozstrzyganiu często trudnych spraw.

W opracowanym materiale mogą Państwo uzyskać porady z zakresu rozwiązywania wybranych problemów opiekuńczo-wychowawczych w wymiarze systemowym (rodzina) jak i instytucjonalnym. Zadanie opiekunów, wychowawców czy pracowników służb pomocowych, polega na pokazywaniu młodemu człowiekowi możliwych rozwiązań różnych sytuacji: zwłaszcza problemowych i konfliktowych - akcentując te wyjścia, które nie tylko zapewniają realizację określonych celów, ale są jednocześnie społecznie akceptowalne oraz służą zdrowiu i bezpiecznemu rozwojowi człowieka.

Dalsza część poradnika została poświęcona problemowi przemocy domowej, z uwzględnieniem najnowszych przepisów po nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wierzę, że odpowiednia diagnoza sytuacji rodziny i motywowanie poszczególnych jej członków do zmiany, jest kluczowym elementem pracy specjalistów i może przyczynić się do bardziej efektywnej i satysfakcjonującej współpracy z rodziną.

Dążymy do tego, aby instytucje pomocowe zamiast dyrektywnego sposobu myślenia o odbiorcach swoich zadań, wsłuchiwały się w samą rodzinę, w jej potrzeby, ale nade wszystko jej możliwości i zasoby do wyjścia z sytuacji kryzysowej i rozwiązania istniejących problemów. Moim życzeniem, dla Was poszukujących pomocy jest, abyście zawsze trafiali na takich ludzi, a dla Was pomagających, abyście byli takimi ludźmi i reprezentowali instytucje z taką właśnie misją.

**Dyrektor Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyszu**

/-/ Łukasz Nyczkowski

SPIS TREŚCI

1. Sytuacje kryzysowe w rodzinie i problemy wychowawcze	5
Trudności wychowawcze.....	5
Jak radzić sobie z trudnościami wychowawczymi?.....	6
2. Rodzina w aspekcie prawnym	7
Władza rodzicielska.....	7
Zagrożenie dobra dziecka.....	8
Zawieszenie władzy rodzicielskiej.....	8
Pozbawienie władzy rodzicielskiej.....	8
Ustanie władzy rodzicielskiej.....	9
3. Przemoc w szkole i co dalej?	10
Agresja w szkole i przemoc szkolna.....	10
Różne formy prześladowania w szkole.....	10
4. Odpowiedzialność prawna nieletnich	13
Podstawowe pojęcia związane z problematyką odpowiedzialności prawnej nieletnich:.....	13
5. Jak skutecznie wspomagać komunikację z nastolatkiem?	16
Zasady, które pomogą Ci się porozumieć:.....	16
6. Przemoc w rodzinie i procedura Niebieskie Karty	18
Rodzaje i formy przemocy w rodzinie.....	18
Procedura Niebieskiej Karty.....	19
Zadania poszczególnych służb.....	21
7. Aspekty prawne zjawiska przemocy w rodzinie	22
Osoba dotknięta przemocą w rodzinie ma prawo do:.....	22
8. Dane teleadresowe instytucji pomocowych na terenie powiatu nowotomyskiego	24
9. Schemat przebiegu procedury Niebieskiej Karty	25
10. Miejsce na twoje notatki	26

1. SYTUACJE KRYZYSOWE W RODZINIE I PROBLEMY WYCHOWAWCZE

Rodzina jako grupa społeczna stanowi podstawowe i bardzo ważne środowisko wychowawcze. Rodzina pokazuje dziecku od samego początku poprzez proces wychowania jakie są normy przyjęte w środowisku. Rodzina wpaja dziecku na ogół przyjęte nawyki i sposoby zachowania w różnych sytuacjach. To właśnie rodzina ma za zadanie wychowywać, uczyć, wspierać i pomagać dziecku pokonywać trudności. Wszystko dzieje się po to, aby dziecko nie ulegało na różnych etapach życia niekorzystnym wpływom z zewnątrz.

Ze zjawiskiem problemów wychowawczych spotykają się nie tylko rodzice, ale również opiekunowie, nauczyciele lub wychowawcy. Problemy lub zamiennie nazywając trudności wychowawcze były, są i będą częścią życia młodego człowieka i nie da się ich uniknąć w procesie wychowania dziecka. Przyjrzyjmy się bliżej pojęciu problemów/trudności wychowawczych.

Pamiętaj!

Rozwijamy się tylko wśród innych ludzi i dzięki nim.

Dzięki nim poznajemy świat, także ten niedostępny naszym zmysłom i działaniom – świat idei.

TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE

to takie zachowanie dzieci, które jest niezgodne z przyjętymi normami życia społecznego, równocześnie uporczywe i niepoddające się zwykłym zabiegom wychowawczym. Opisane zachowania dzieci najczęściej są spowodowane niesprzyjającymi warunkami życia codziennego i nieodpowiednim kierunkiem wychowania przez rodziców/opiekunów. Początku nieprawidłowych zachowań dziecka dopatrywać się możemy we wczesnych latach dzieciństwa. W późniejszych latach zachowania te mogą zanikać, osłabiać się jak również nasilać. Wszystko zależne jest od sytuacji życiowej jak i wychowawczej dziecka.

Samo pojęcie problemów/trudności wychowawczych możemy odnieść zarówno do relacji rodzic-dziecko jak i dziecko-szkoła. Skupimy się na relacji rodzic-dziecko.

Warunkiem prawidłowego rozwoju dziecka jest rodzina. Rozbicie życia rodzinnego, kłótnie i awantury między rodzicami, alkoholizm, występowanie przemocy stwarzają dziecku pewne wzory zachowania społecznego, które są przez dziecko naśladowane w kontaktach z innymi ludźmi. Występowanie powyższych dysfunkcji w rodzinie nazywać będziemy sytuacjami kryzysowymi występującymi w rodzinie.

Występowanie sytuacji kryzysowych w rodzinie (przemoc, alkoholizm, rozwód, śmierć jednego z członków rodziny lub pojawienie się długotrwałej choroby) niesie za sobą pojawienie się nerwowej i napiętej atmosfery w domu. Atmosfery, która często sprawia dziecku osobistą przykrość. Dziecko odregowując atmosferę w domu zaczyna przejawiać problemy wychowawcze takie jak:

1. Brak zainteresowania nauką.
2. Agresja fizyczna (przepychanie się, bójki, uderzenia, kopanie).
3. Agresja słowna (wulgaryzmy, wyzwanie, zastraszanie).

4. Lekceważenie i niewykonywanie poleceń.
5. Nadmierna ruchliwość.
6. Złośliwość, hałaśliwość.
7. Wagary, ucieczki.
8. Nieumiejętność rozwiązywania sytuacji problemowych.
9. Kradzieże.
10. Kłamstwa.
11. Niszczenie mienia.
12. Płaczliwość.
13. Palenie papierosów/e-papierosów.
14. Pierwsze próby sięgania po alkohol.
15. Nawiązywanie niebezpiecznych relacji w sieci.
16. Ryzykowne zachowania seksualne.

JAK RADZIĆ SOBIE Z TRUDNOŚCIAMI WYCHOWAWCZYMI?

Na samym początku należy zacząć od dokładnego przeanalizowania skąd się biorą owe trudności, ponieważ nie każdą przyczynę możemy rozwiązać w ten sam sposób. Czasem wystarczy zmienić metody wychowawcze, być bardziej konsekwentnym w wymierzaniu kar i nagród. Niekiedy wystarczy zmienić własną postawę na bardziej wspierającą dziecko, dając mu w ten sposób poczucie bezpieczeństwa i możliwość popełniania błędów, tak aby dziecko miało możliwość uczenia się poprzez własne doświadczenia. Jeśli skorygowanie metod wychowawczych lub własnych postaw nie przyniesie oczekiwanych rezultatów warto sięgnąć po porady specjalisty pedagoga lub psychologa. Ww. specjaliści pomogą zidentyfikować problem i zmierzyć się z nim w taki sposób by przyniósł oczekiwany rezultat i efekt. Dodatkowo dla wzmocnienia i ugruntowania swojej wiedzy warto sięgnąć po fachową literaturę z dziedziny pedagogiki lub psychologii, której tematyka będzie dotyczyła zachowań trudnych u dzieci i młodzieży oraz problemów wychowawczych.

Jeśli twoje dziecko sprawia problemy wychowawcze to jako rodzic:

- Spróbuj znaleźć przyczynę problemów.
- Postaraj się nie obwiniać dziecka, ani go bronić. Po prostu bądź sprawiedliwy.
- Dużo rozmawiaj z dzieckiem, staraj się dziecko rozumieć i wspierać.
- Zwróć uwagę na emocje jakich doświadcza dziecko.
- Bądź odpowiedzialnym rodzicem i ucz odpowiedzialności swoje dziecko.
- W swoich postawach staraj się być konsekwentnym.
- Jeśli czujesz, że potrzebujesz wsparcia to nie bój się o nie prosić specjalistów.

2. RODZINA W ASPEKcie PRAWNYM

Rodzina stanowi najmniejszą, a zarazem podstawową grupę społeczną, której ochrona została zagwarantowana w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma na względzie dobro rodzin, a zwłaszcza takich, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, rodzin wielodzietnych i niepełnych. W celu ochrony instytucji rodziny powołano do życia szereg wyspecjalizowanych placówek mających zapewnić rodzinie szczególną pomoc i ochronę ze strony władz publicznych – wskazać należy ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, liczne placówki opiekuńczo-wychowawcze czy świetlice środowiskowe. Rodzina ma także istotne znaczenie z punktu widzenia prawnej ochrony dobra dziecka, które się z niej wywodzi.

WŁADZA RODZICIELSKA

Aspekt władzy rodzicielskiej został uregulowany w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, który normuje między innymi stosunki między rodzicami a dziećmi. Co do zasady wskazać należy, że władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, a każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania, przy czym o istotnych sprawach dziecka rodzice powinni rozstrzygać wspólnie. Rodzice sprawują władzę rodzicielską aż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Władza rodzicielska swym zakresem obejmuje zarówno obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka, jak i wychowania dziecka z poszanowaniem jego godności i praw.

Jedną z najistotniejszych kwestii dotyczących władzy rodzicielskiej jest to, aby rodzice wykonywali ją tak, jak tego wymaga zarówno dobro dziecka i interes społeczny. W przypadku podejmowania istotnych decyzji w sprawach, które odnoszą się do osoby bądź majątku dziecka rodzice nie powinni podejmować ich w sposób arbitralny. Zgodnie z uregulowaniami zawartymi w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym rodzice powinni wysłuchać dziecko i uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia, mając na uwadze stopień dojrzałości dziecka, jego rozwój umysłowy i stan zdrowia.

Rodzice wykonując władzę rodzicielską nad dzieckiem nie tylko obowiązani są do wychowania dziecka, ale również do odpowiedniego kierowania nim. Zobowiązani są do dołożenia należytej staranności w trosce o fizyczny oraz duchowy rozwój dziecka, a także powinni przygotować je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do indywidualnych uzdolnień dziecka.

Rodzice są także przedstawicielami ustawowymi dziecka, które pozostaje pod ich władzą rodzicielską i reprezentują dziecko w czynnościach, które go dotyczą. Istotnym obowiązkiem rodziców wykonujących władzę rodzicielską nad małoletnim jest także sprawowanie zarządu nad majątkiem dzieckiem, z którego wyłączony jest jednak zarobek dziecka oraz przedmioty oddane mu do swobodnego użytku.

Istotne także by wiedzieć, że sąd opiekuńczy oraz inne organy władzy publicznej są obowiązane udzielać pomocy rodzicom, jeżeli jest ona potrzebna do należytego wykonywania władzy rodzicielskiej. Każde z rodziców może zwrócić się do sądu opiekuńczego w szczególności wówczas, gdy chodzi o odebranie dziecka od osoby nieuprawnionej bądź w przypadku konieczności zapewnienia dziecku pieczy zastępczej.

W tym celu konieczna może okazać się praca z tzw. asystentem rodziny, bądź też sąd może zaproponować inne formy pracy z rodziną. Sąd opiekuńczy może zarządzić także skierowanie rodziców do odpowiedniej placówki świadczącej pomoc rodzinie lub do specjalisty, który zajmuje się terapią rodzinną. Gdy sąd opiekuńczy uzna to za konieczne, kierując się dobrem dziecka, może zarządzić umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wykonywanie władzy rodzicielskiej może zostać również podane stałemu nadzorowi kuratora sądowego.

Pamiętaj!

Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy może zobowiązać rodziców oraz dziecko do postępowania w określony sposób.

ZAGROŻENIE DOBRA DZIECKA

W przypadku, **gdy dobro dziecka jest zagrożone** sąd opiekuńczy może ograniczyć władzę rodzicielską obojga rodziców (bądź tylko jednego z nich) do wykonywania jedynie określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Taka sytuacja zwykle zachodzi w przypadku, gdy rodzice żyją w rozłączeniu z uwagi np. na separację czy rozwiązanie małżeństwa przez rozwód. Wówczas sąd opiekuńczy może określić sposób wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Rodzice mogą jednak zawrzeć w tym zakresie pisemne porozumienie, które będzie uwzględniało przede wszystkim dobro dziecka, a gdy sąd opiekuńczy się do niego przychyli władza rodzicielska będzie pozostawiona obojgu rodzicom. W przypadku, gdy rodzice żyjący w rozłączeniu nie mogą osiągnąć porozumienia co do kwestii wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem, wówczas sąd opiekuńczy mając na uwadze dobro dziecka i jego prawo do wychowywania przez oboje rodziców rozstrzygnie o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.

ZAWIESZENIE WŁADZY RODZICIELSKIEJ

Zdarzyć może się także sytuacja, gdy rodzice (bądź tylko jedno z nich), którym przysługuje władza rodzicielska nad dzieckiem doznają przemijającej przeszkody w jej wykonywaniu. W takiej sytuacji sąd opiekuńczy może orzec o zawieszeniu władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. Istotne jednak by taka przeszkoda nie była trwała, a miała jedynie charakter czasowy. Za **przemijającą przeszkodę** w wykonywaniu władzy rodzicielskiej uznaje się w szczególności pobyt w szpitalu, chorobę, czy długotrwały pobyt za granicą. Co równie ważne, należy odróżnić przeszkody przemijające, które co do zasady są rozciągnięte w czasie i znany jest przybliżony termin ich ustania, od przeszkód jednorazowych czy trwałych, które wykluczają zawieszenie władzy rodzicielskiej na pewien okres. Zawieszenie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem zostanie uchylone, gdy przemijająca przeszkoda w jej wykonywaniu ustanie.

POZBAWIENIE WŁADZY RODZICIELSKIEJ

Jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu **trwałej przeszkody** sąd opiekuńczy pozbawi rodziców (bądź tylko jednego z nich) władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. Pozbawienie władzy rodzicielskiej nastąpi także wówczas, gdy rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swoje obowiązki względem dziecka. Jako przykładowe przesłanki pozbawienia władzy rodzicielskiej wskazać można na alkoholizm w rodzinie, wyjazd rodziców za granicę na stałe czy odbywanie

kary pozbawienia wolności przez któregoś z rodziców. Pozbawienie władzy rodzicielskiej oznacza, że rodzice nie są uprawnieni do sprawowania pieczy nad dzieckiem ani do podejmowania istotnych decyzji, które odnoszą się do jego osoby. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone sąd opiekuńczy może zarządzić umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub w instytucjonalnej pieczy zastępczej, a gdy nie ustaną przyczyny zastosowania tego środka oraz wówczas gdy rodzice nie interesują się dzieckiem, sąd opiekuńczy może pozbawić rodziców władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. W przypadku jednak, gdy ustanie przyczyna, która stanowiła podstawę do pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej sąd opiekuńczy może ją przywrócić, gdy przemawiać będzie za tym dobro dziecka.

USTANIE WŁADZY RODZICIELSKIEJ

Istotnym aspektem władzy rodzicielskiej jest moment jej ustania. Należy mieć na względzie fakt, że władza rodzicielska ustaje nie tylko w chwili osiągnięcia przez dzieci pełnoletności, ale również wówczas, gdy jedno z rodziców umiera lub jest ubezwłasnowolnione całkowicie bądź częściowo. W przypadku ubezwłasnowolnienia rodzica władza rodzicielska ustaje z mocy prawa, ponieważ rodzic ubezwłasnowolniony traci zdolność do czynności prawnych, która jest wymagana do wykonywania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem.

Pamiętaj!

W przypadku zaistnienia przeszkód w wykonywaniu władzy rodzicielskiej rodzice dziecka zawsze mogą zwrócić się o pomoc do sądu opiekuńczego i innych uprawnionych organów.

3. PRZEMOC W SZKOLE I CO DALEJ?

AGRESJA W SZKOLE I PRZEMOC SZKOLNA

to pojęcia pochodne, jednak dla wielu osób trudne do odróżnienia. Skutkiem mylenia tych zjawisk zazwyczaj jest nieodpowiednie reagowanie na nie, dlatego na początek warto ustalić ich właściwą definicję.

Agresja jest zachowaniem i najczęściej mówi się o niej, że jest to świadome i zamierzone działanie, mające na celu wyrządzenie komuś szkody. W przypadku agresji, mamy dodatkowo na myśli relację między osobami o zbliżonych możliwościach fizycznych i psychicznych.

Agresja może prowadzić do przemocy. Kiedy incydentalne zachowania agresywne utrwalają się, stają się wzorcem regulowania relacji międzyludzkich i nabywają charakteru procesu, wówczas stają się przemocą.

Przemoc jest procesem, który definiują następujące kryteria:

- Nierównowaga sił pomiędzy sprawcą a ofiarą.
- Długofalowy charakter zjawiska (nie są to już zachowania incydentalne).
- Cykliczność zachowań – okresy nasilania się zachowań agresywnych pojawiają się na przemian z okresami względnego spokoju.
- Występowanie utrwalonych ról sprawcy, ofiary i świadka (w procesie przemocy – w odróżnieniu od agresji – osoby te nie zamieniają się między sobą rolami).

Przewaga strony agresywnej nad ofiarą lub ofiarami, w przypadku przemocy rówieśniczej, może mieć różny charakter np.:

- Przewaga liczebna – np. kilkoro uczniów wyzywa kolegę.
- Przewaga fizyczna – np. silniejszy uczeń bije słabszego.
- Przewaga psychiczna – np. różnice w możliwościach intelektualnych, interpersonalnych: dobra i popularna w klasie uczennica wyśmiewa nieśmiałą, słabo uczącą się koleżankę.
- Przewaga o charakterze sieci wsparcia – np. uczeń należący do negatywnej grupy nieformalnej podporządkowuje sobie kolegów z klasy i zmusza ich do niechcianych zachowań.

ROŻNE FORMY PRZEŚLADOWANIA W SZKOLE

Szczególną formą przemocy ujawnianą w szkole jest dręczenie – czyli systematyczne, długotrwałe prześladowania, upokarzania lub wykluczania z grupy jednej osoby przez grupę uczniów, którzy świadomie wykorzystują w tym celu swoją przewagę.

W szkole można się spotkać z różnymi formami przemocy od słownej (np. dokuczanie, wyzywanie, ośmieszanie, rozpowszechnianie plotek, grożenie, wykluczanie z grupy), przez fizyczną (np. podkładanie nogi, bicie, zabieranie przedmiotów), relacyjną (przemoc bez fizycznego kontaktu zmierzająca do obniżenia czyjś statusu np. izolacja), po cyfrową (np. obraźliwe SMS-y, zdjęcia w sieci, komentarze pod postami, nieprzyjemne wiadomości do ofiary, upublicznianie tajemnic).

Wśród osób zaangażowanych w przemoc na terenie szkoły znajdują się:

- sprawcy przemocy – czyli ci, którzy krzywdzą innych, to nieprzypadkowe osoby, które wywołując cierpienie innych pragną ich sobie w ten sposób podporządkować;
- ofiary przemocy – czyli ci, którzy tej przemocy doświadczają – może nim być każdy; osoby te często odczuwają wstyd i poczucie winy, tak jakby byli odpowiedzialni za to, że są krzywdzeni;
- świadkowie przemocy – to osoby, które nie reagując, często podtrzymują zjawisko przemocy.

Kontakt z dzieckiem niejednokrotnie może przyczynić się do tego, że któraś ze stron ujawni występowanie w szkole zjawiska przemocy, a wtedy dorośli będą mogli wkroczyć w sytuację, za nim będzie za późno.

Rodzic, który dowiedział się o tym, że jego dziecko jest sprawcą przemocy może skierować się do specjalisty (psychologa, psychiatry), celem podjęcia działań terapeutycznych, które ograniczą zjawisko i wyeliminują niepożądane zachowania dziecka. Taka stanowczo potępiająca reakcja rodzica może niejednokrotnie uchronić dziecko od dalszej demoralizacji i popadnięcie w konflikt z prawem. Pamiętajmy, że póki nasze dzieci nie są pełnoletnie to formalnie rodzic odpowiada za jego czyny i tym samym za wszelkie, fizyczne, czy psychiczne szkody jakich się ono dopuszcza. Stosowanie przemocy wywołuje u ofiar nie tylko urazy fizyczne (np. siniaki, złamania, wstrząśnienia mózgu itd.), ale również psychiczne (np. zaniżone poczucie wartości, problemy w nawiązywaniu relacji z innymi, skłonność do izolacji, lęki itd.), które mogą prowadzić nawet do prób samobójczych. Skutki doświadczania przemocy często wymagają długotrwałego i kosztownego leczenia np. psychoterapeutycznego lub psychiatrycznego. Kosztami takiego leczenia mogą zostać obarczeni właśnie rodzice sprawcy.

Jeśli otrzymujemy informację, że nasze dziecko jest osobą poszkodowaną w cyklu przemocy, to naszą rolą jest dążyć do wyjaśnienia sprawy, natychmiastowego przerwania stosowanej przemocy i zapewnienia bezwarunkowego bezpieczeństwa w środowisku rodzinnym. Nie należy obwiniać dziecka, lecz wesprzeć je obejmując stosowną do potrzeb pomocą terapeutyczną i medyczną.

Szkoła może nie tylko zwiększyć monitoring zachowań wśród uczniów i podejmować interwencję w sytuacji zaobserwowania występowania przemocy, czy agresji, ale także i przede wszystkim poszerzyć wiedzę uczniów, nauczycieli i rodziców nt. przemocy i jej skutków, zwiększyć wewnętrzną integrację w grupie klasowej (sprzyja to rozwojowi pozytywnych relacji między uczniami) oraz objąć pomocą i wsparciem osobę doświadczającą przemocy, jak i wesprzeć sprawcę w procesie zastępowania agresji zachowaniami pożądanymi.

Pamiętaj!

Każda z tych osób może przerwać cykl przemocy podejmując odpowiednią do tego reakcję. Jednakże, by móc to zrobić najpierw muszą dowiedzieć się co to jest przemoc i jak ją rozpoznać. Dlatego tak ważne jest, by rodzice rozmawiali z dziećmi i uczyli ich jak rozpoznawać dobro od zła. Przemoc i agresję od przyjaźni i popularności.

W przypadku świadków przemocy, to oni również ponoszą negatywne konsekwencje pozostawania w tej roli. Nie reagując na przemoc uczą się bierności i mają trudności w rozwiązywaniu innych trudnych sytuacji życiowych. W dorosłości mogą odczuwać obniżone poczucie odpowiedzialności i trudności we współpracy np. w środowisku pracy. Poza tym świadkowie przemocy mogą doświadczać mieszanych uczuć i wielu wątpliwości w związku z wydarzeniami, które obserwowali. Dlatego nie wolno zapomnieć, by również i ich objąć stosowną pomocą.

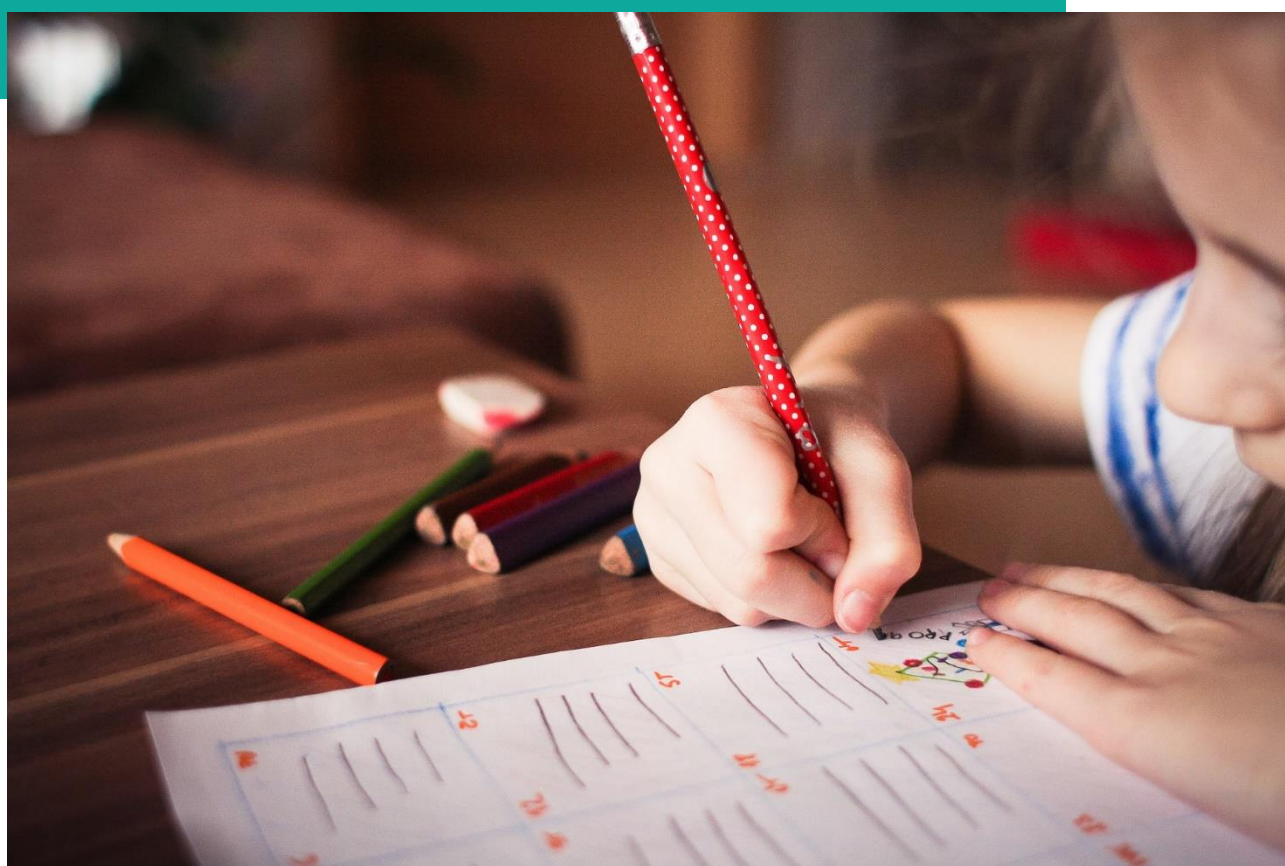
Im więc lepszą będziemy mieć z nim relację, tym chętniej przestanie ono ukrywać sprawcę przemocy i tym samym przerwie cykl przemocy oraz będzie gotowe do tego, by o siebie zadbać.

Na koniec warto zauważyć, że każdy z nas będąc świadkiem przemocy ma moralny obowiązek zgłosić ten fakt właściwym instytucjom (np. szkole jeśli czyn dotyczy jej uczniów, policji, instytucji pomocy społecznej).

Pamiętaj!

Ważne jest, by stworzyć dziecku bezpieczne warunki do tego, by zechciało się z nami podzielić swoimi doświadczeniami.

Ujawnienie przemocy stanowi bowiem podstawę do tego, by przerwać jej cykl i udzielić pomocy wszystkim zaangażowanym w nią osobom.

4. ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA NIELETNICH

Problematykę nieletnich reguluje w Polsce „USTAWA O POSTĘPOWANIU W SPRAWACH NIELETNICH” z dnia 26 października 1982 roku, która ma na celu dążenie do przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich i stwarzania warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź z zasadami współżycia społecznego, umacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich.

PODSTAWOWE POJĘCIA ZWIĄZANE Z PROBLEMATYKĄ ODPOWIEDZIALNOŚCI PRAWNEJ NIELETNICH:

Nieletni - osoba, która w wieku 13-17 lat popełniła czyn karalny; osoba zagrożona demoralizacją do 18 roku życia; osoba, wobec której stosuje się środki wychowawcze i poprawcze do 21 roku życia.

Czyn karalny - rozumie się przez to czyn zabroniony przez ustawę jako przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w wybranych artykułach Kodeksu Wykroczeń (m.in. zakłócanie porządku publicznego, niszczenie i uszkodzanie znaków umieszczonych przez organ państwowy, uszkodzanie znaków lub urządzeń zapobiegających niebezpieczeństwu, rzucanie kamieniami w pojazd będący w ruchu, prowadzenie pojazdów przez osobę będącą po użyciu alkoholu, kradzież lub przywłaszczenie mienia, niszczenie lub uszkodzenie mienia, spekulacje biletami wstępu). Czyn karalny będący przestępstwem obejmuje wszystkie przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (z urzędu), przestępstwa ścigane na wniosek pokrzywdzonego, jak również przestępstwa ścigane z oskarżenia cywilnego.

Demoralizacja - to odrzucenie obowiązujących norm moralnych, prowadzące do łamania prawa, rozwiązłości obyczajów itp. Innymi słowy jest to proces polegający na łamaniu powszechnie przyjętych w społeczeństwie norm i zasad postępowania. Okoliczności świadczące o demoralizacji nieletniego to m.in.: popełnienie czynu karalnego/zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie prostytucji, włóczęgostwo, ucieczki z domu udział w grupach przestępczych, palenie wyrobów tytoniowych (w tym e-papierosów), używanie słów nieprzyzwoitych, inne zachowania naruszające zasady współżycia społecznego.

W sprawie nieletniego sąd kieruje się przede wszystkim jego dobrem, dążąc do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmierzając w miarę potrzeby do prawidłowego spełniania przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny. W postępowaniu z nieletnim bierze się pod uwagę osobowość nieletniego, a w szczególności wiek, stan zdrowia, stopień rozwoju psychicznego i fizycznego, cechy charakteru, a także zachowanie się i przyczyny i stopień demoralizacji, charakter środowiska oraz warunki wychowania nieletniego.

Pamiętaj!

Właściwym do rozpatrywania spraw nieletnich jest Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich, właściwy miejscowo, tzn. na terenie którego zamieszkuje lub przebywa nieletni, zwany także sądem rodzinnym lub opiekuńczym.

Wobec nieletniego mogą być zastosowane środki wychowawcze oraz środek poprawczy w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym. Wobec nieletnich sąd rodzinny może:

1. udzielić upomnienia,
2. zobowiązać do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach albo do zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzania się w stan odurzenia,
3. ustanowić nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna,
4. ustanowić nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania - udzielających poręczenia za nieletniego,
5. zastosować nadzór kuratora,
6. skierować do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją,
7. orzec zakaz prowadzenia pojazdów,
8. orzec przepadek rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego,
9. orzec umieszczenie w rodzinie zastępczej, w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo w młodzieżowym ośrodku socjoterapii,
10. orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym.

Sąd rodzinny może również zobowiązać rodziców lub opiekuna prawnego do poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, do której nieletni uczęszcza, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, oraz lekarzem lub zakładem leczniczym oraz zobowiązać rodziców lub opiekuna do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przez nieletniego.

Obowiązki osób i instytucji wynikające z Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich:

Zgodnie z art. 4 § 1 każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierzędu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia

Pamiętaj!

Sąd może zwrócić się do właściwych instytucji państwowych lub społecznych oraz jednostek samorządowych o udzielenie niezbędnej pomocy w poprawie warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego.

o tym rodziców lub opiekuna nieletniego właściwego organu, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.

Art. 4 § 2 wskazuje na to, iż każdy, kto dowiedziawszy się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.

Z kolei art. 4 § 3 podaje, iż instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności niecierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów.

5. JAK SKUTECZNIE WSPOMAGAĆ KOMUNIKACJĘ Z NASTOLATKIEM?

Zdarza ci się słyszeć: „*Nigdy nie słuchasz, co do ciebie mówię*”, „*Nie rozumiesz o co mi chodzi*”, czy „*Za dużo mówisz*”. Zastanawiasz się: „*Dlaczego nie mogę się dogadać z własnym dzieckiem?*”. W bliskich relacjach mogą pojawiać się trudności w porozumiewaniu się, często prowadzące do wzajemnej niechęci i frustracji. Dlaczego tak się dzieje? W każdej rodzinie są konflikty, zwłaszcza jeśli jej członkami są dorastające dzieci. Okres dorastania, szczególnie między 14 a 18 r.ż., z uwagi na dynamikę i specyfikę zmian rozwojowych należy zaliczyć do najbardziej konfliktowych etapów w życiu człowieka. Nastolatek próbuje odnaleźć się w nowej sytuacji. Potrzebuje wsparcia i zrozumienia ze strony najbliższych, akceptacji a także współdecydowania w sprawach, które go dotyczą. Okres ten to moment przesunięcia odpowiedzialności dorosłego za dziecko na współodpowiedzialność. Aby proces ten przebiegał właściwie musimy pamiętać o odpowiedniej komunikacji.

ZASADY, KTÓRE POMOGĄ CI SIĘ POROZUMIEĆ:

- Włączaj dzieci we wspólne rozwiązywanie konfliktów, dzięki czemu wzmacnia się ich motywacja, poczucie wpływu na sytuację, a także odpowiedzialność za podejmowane decyzje („*CO MOGLIBYŚMY Z TYM ZROBIĆ?*”, „*ZASTANÓWMY SIĘ WSPÓLNIE*”, „*MOŻESZ MI POWIEDZIEĆ, JAKI MASZ POMYSŁ?*”).
- Wybieraj taki sposób rozwiązywania konfliktów, w którym każda ze stron dąży do zaspokojenia potrzeb i jednoczesnego otrzymania korzyści („*CZY TO BĘDZIE DOBRE DLA WSZYSTKICH/ZADOWOLI WSZYSTKICH?*”).
- Staraj się mówić, czego oczekujesz od dziecka. Pamiętaj o języku empatii zamiast słów obwiniania, oskarżania i upokarzania.
- W dyskusji bądź otwarty, dopuść możliwość, że dziecko może mieć rację.
- Wyjaśniaj dziecku swoje motywy działania. Wybierz odpowiedni czas na rozmowę i nazywaj wprost swoje uczucia, obawy i potrzeby („*Złoszczę się*”, „*NIEPOKOJĘ SIĘ, PONIEWAŻ TWOJE ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO SĄ DLA MNIE WAŻNE*”, „*Potrzebuję szacunku dla swojej pracy*” itp.). Stwarzaj przestrzeń dla dziecka, by mogło wypowiedzieć się w tej kwestii.
- Unikajmy stwierdzeń „*Ty to zawsze...*”.
- Pytaj, zamiast czytać w myślach dziecka.
- Sprawdzaj, czy dobrze zrozumiałeś co dziecko ma na myśli („*Jeśli dobrze Cię zrozumiałem, to...*”, „*Jeśli się nie mylę, to najważniejsze dla Ciebie jest...*”).
- Ustal wspólnie z dzieckiem szczegóły rozwiązania problemu: co jest do tego potrzebne, kiedy rozpocznie się działanie, kto i za co jest odpowiedzialny, jakie mają być efekty, po czym poznać, że wybrane rozwiązanie działa?

- Rozmawiaj na bieżąco z dzieckiem o wcześniejszych wspólnych ustaleniach, o ich skuteczności. Jeśli się nie sprawdzają, należy je poprawić bądź wypracować nowe („CZY JESTEŚ NADAL ZADOWOLONY Z NASZEJ UMOWY?”, „JAK SIĘ CZUJESZ Z NASZYM ROZWIĄZANIEM?”).
- Oprócz informacji jakie otrzymuje od rodziców dziecko, istotny jest również sposób ich przekazywania: ton głosu, gesty. Komunikacja niewerbalna mówi dziecku o tym, jakie emocje i uczucia żywisz względem niego.
- Jak najwięcej rozmawiaj z dzieckiem, utrzymuj z nim więź i nie unikaj trudnych tematów. Dziecko musi czuć, że ma wsparcie w rodzicach.

Pamiętaj!

Znajomość własnych dzieci i kierowanie się ich dobrem powinny być nadrzędnymi kierunkami wybieranych rozwiązań.

Tak jak nie ma idealnych rodziców, tak też nie ma idealnych rozwiązań jak radzić sobie z konfliktami. Istnieją natomiast inspiracje, które propagują wzajemny szacunek, podmiotowe traktowanie i dialog, co zdecydowanie poprawia jakość relacji i wzmacnia więzi nawet w trudnych sytuacjach.

6. PRZEMOC W RODZINIE I PROCEDURA NIEBIESKIE KARTY

Przemoc w rodzinie – definiujemy jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie członkiem rodziny jest osoba najbliższa w rozumieniu Kodeksu karnego (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca.

Pamiętaj!

Definicja rodziny nie pokrywa się zatem z potocznym rozumieniem tego pojęcia. Istotnym elementem jest tu wspólne zamieszkiwanie.

RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE.

<i>Rodzaje przemocy</i>	<i>Formy przemocy</i>
<i>Przemoc fizyczna</i>	Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko np.: popychanie, szarpanie, szturchanie, klapsy, ciągnięcie za uszy czy włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, uderzenie w twarz tzw. „policzek”, przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów.
<i>Przemoc psychiczna</i>	Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, obwinianie, oczernianie, czytanie osobistej korespondencji, wyśmiewanie, lekceważenie, wmawianie choroby psychicznej, ciągłe niepokojenie, ograniczanie snu i pożywienia.
<i>Przemoc seksualna</i>	Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu.
<i>Przemoc ekonomiczna</i>	Przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejs własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Przykładem może być niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, dysponowanie czyjąs własnością, zaciąganie pożyczek „na wspólne konto”, sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej.

Zaniedbywanie

Zaniedbywanie jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka.

PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obejmuje ona ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Etapy procedury

Procedura rozpoczyna się w momencie wypełnienia formularza "Niebieska Karta-A" przez policjanta, pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia lub oświaty. Powinno to nastąpić w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a w sytuacji, gdy ten kontakt jest niemożliwy, bez udziału tej osoby.

Formularz "Niebieska Karta "B" otrzymuje osoba dotknięta przemocą w rodzinie, lub w przypadku przemocy wobec dziecka - rodzic, opiekun prawny lub faktyczny, osoba, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Formularz B jest dokumentem dla osób pokrzywdzonych, zawierającym definicję przemocy, praw człowieka, informację o miejscach gdzie można uzyskać pomoc. W sytuacji krzywdzenia dziecka zdarzyć się może, że to oboje rodzice stosują wobec niego przemoc, a osoba małoletnia nie będzie miała innej najbliższej rodziny, której będzie można formularz B przekazać, dziecko bowiem może nie mieć pełnoletniego rodzeństwa, a dziadkowie mogą nie żyć, bądź mieszkać bardzo daleko. W takiej sytuacji należy powiadomić sąd rodzinny i nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną dziecka.

Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo. Jeżeli osobą doznającą przemocy jest dziecko, to czynności w ramach procedury Niebieskie Karty przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. W sytuacji gdy to rodzice, opiekun prawny lub faktyczny są podejrzani o stosowanie przemocy wobec dziecka, te czynności

Pamiętaj!

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę Niebieskie Karty i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Pamiętaj!

Zarówno dziecko, jak i osoba dorosła mają prawo wiedzieć, jakie działania będą podjęte w ich sprawie, gdzie mogą się zwrócić o pomoc, jak dalej procedura ta będzie przebiegać.

przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej czyli np. dziadków, pradziadków oraz rodzeństwa (w miarę możliwości również w obecności psychologa).

Następnie formularz „Niebieska Karta A” jest przekazywany niezwłocznie, ale nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego przekazuje formularz "Niebieska Karta-A" pozostałym członkom zespołu lub grupy roboczej niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania.

Na posiedzenie grupy roboczej lub zespołu interdyscyplinarnego, zaprasza się osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie. Na tym posiedzeniu dokonuje się analizy sytuacji rodzinnej oraz wypełnia formularz "Niebieska Karta-C". Osoba pokrzywdzona bowiem ma miejsce i czas, aby określić, jakie są jej potrzeby, jakie ma pomysły na tą sytuację, jaką ma gotowość do podjęcia działań. Ponadto, na tym spotkaniu, formułuje się wspólnie z osobą doznającą przemocy indywidualny plan pomocy. Jeżeli osoba doznająca przemocy nie przyjdzie nie wstrzymuje to prac zespołu interdyscyplinarnego ani grupy roboczej. Na posiedzenie nie zaprasza się dzieci.

Formularz D członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wypełniają w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Spotkania z osobą, wobec której istnieje podejrzenie doznawania przemocy w rodzinie oraz osobą podejrzaną o stosowanie tej przemocy nie mogą być organizowane w tym samym miejscu i czasie. Działania zespołu lub grupy powinny być kontynuowane bez względu na to czy osoba stosująca przemoc zgłosi się na ww. spotkanie.

Jeżeli w trakcie działań wykonywanych przez policjanta, pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty lub ochrony zdrowia zachodzi podejrzenie, że osoba ponownie dopuściła się przemocy w rodzinie, ponownie wypełnia się formularz A i przesyła do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. Wszystkie działania zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej są dokumentowane. Dokumentacja ta jest przekazywana policji lub prokuraturze w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa.

Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. O zakończeniu procedury powiadamia się podmioty uczestniczące w procedurze po jej zakończeniu.

Pamiętaj!

Wypełnienie formularza A nie zwalnia z obowiązku podjęcia działań interwencyjnych zapewniających bezpieczeństwo osobie doznającej przemocy

ZADANIA POSZCZEGÓLNYCH SŁUŻB

Zadaniem **pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia** (której przedstawicielem jest m.in. lekarz, ratownik medyczny, pielęgniarka lub położna) i **oświaty** jest przede wszystkim: poinformowanie osoby doznającej przemocy o formach i miejscach pomocy udzielonej osobom uwikłanym w przemoc, a także zapewnienie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby dotkniętej przemocą. Dodatkowo przedstawiciel ochrony zdrowia winien poinformować osobę o możliwości uzyskania zaświadczenia o rodzajach i przyczynach uszkodzeń ciała w związku z użyciem przemocy w rodzinie. Oprócz tego przedstawiciel oświaty i pomocy społecznej, a także gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych ma zdiagnozować sytuację i potrzeby osoby doznającej przemocy oraz może prowadzić rozmowy z osobami stosującymi przemoc. Pracownik socjalny ma dodatkowo zapewnić schronienie osobie doświadczającej przemocy jeżeli wymaga tego sytuacja.

W ramach procedury **funkcjonariusz policji**: udziela niezbędnej pomocy osobie doznającej przemocy, w tym dostępu do pomocy medycznej, podejmuje czynności chroniące życie, zdrowie i mienie, rozmawia z osobą stosującą przemoc o odpowiedzialności karnej, zabezpiecza ślady i dowody przestępstwa oraz podejmuje działania mające na celu zapobiec dalszym zagrożeniom mogącym występować w tej rodzinie (m.in. poprzez regularne wizyty w środowisku).

Zadania **członków zespołu interdyscyplinarnego** lub **grupy roboczej**: udzielenie pomocy osobie doznającej przemocy, podjęcie działań wobec osoby stosującej przemoc (informowanie o konsekwencjach czynów, motywowanie do podjęcia terapii, opracowanie indywidualnego planu pomocy (który może ulegać zmianom wraz z rozwojem sytuacji), rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań).

7. ASPEKTY PRAWNE ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wyrządzającym wiele krzywd i cierpienia osobom, które jej doświadczają. Uznaje się, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka jakimi są prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej drugiego człowieka. Dlatego nadrzędnym obowiązkiem władz publicznych jest zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie bezpieczeństwa oraz poszanowania ich praw i wolności. W tym celu także powstała ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która określa zadania organów publicznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ustanawia zasady postępowania wobec osób nią dotkniętych oraz wobec jej bezpośrednich sprawców.

OSOBA DOTKNIĘTA PRZEMOCĄ W RODZINIE MA PRAWO DO:

bezpłatnej pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. Ma prawo do interwencji kryzysowej i wsparcia, a także do badań lekarskich w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z doświadczeniem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.

Co istotne, należy wiedzieć, że lekarz nie może odmówić wydania takiego zaświadczenia. Zaświadczenie lekarskie zawiera opinię o stanie zdrowia pacjenta w związku z przeprowadzonym badaniem ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju stwierdzonych uszkodzeń ciała oraz możliwych przyczynach i czasem ich powstania. Nie należy jednak mylić zaświadczenia lekarskiego z obdukcją lekarską. Zaświadczenie stanowi dowód na to jakie obrażenia zostały stwierdzone u osoby pokrzywdzonej przemocą w rodzinie, jednak nie daje podstaw do uznania przyczyn i mechanizmu obrażeń u ofiary, bowiem o tym przesądza obdukcja lekarska. Obdukcji lekarskiej dokonuje biegły sądowy z zakresu medycyny sądowej. Obdukcja lekarska zwykle wykonywana jest na zlecenie prokuratury już po zainicjowaniu postępowania przeciwko sprawcy przemocy w rodzinie. Do tego czasu niewykluczone, że obrażenia staną się niewidoczne lub całkowicie się zagoją, dlatego istotnym jest, aby niezwłocznie po wystąpieniu przemocy w rodzinie uzyskać stosowne zaświadczenie lekarskie, które będzie stanowiło dostateczny dowód na to jakich obrażeń ciała doznała ofiara przemocy w rodzinie. Niejednokrotnie to właśnie na podstawie zaświadczenia lekarskiego biegły sądowy z zakresu medycyny sądowej w przeważającej mierze sporządza swoją opinię lekarską.

Mówiąc o przemocy w rodzinie należy zwrócić uwagę na równie istotny aspekt, jakim jest **bezwzględny zakaz stosowania kar cielesnych względem dzieci, poniżania oraz zadawania im cierpień psychicznych.**

Sąd opiekuńczy może orzec także o ograniczeniu utrzymywania kontaktów z dzieckiem, bądź też zakazać ich całkowicie. Stosownie do postanowień ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny

Pamiętaj!

Każdy lekarz do którego ofiara przemocy zwróci się o pomoc ma obowiązek wydać bezpłatne zaświadczenie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała

Pamiętaj!

Naruszenie zakazu stosowania kar cielesnych względem dzieci może prowadzić do koniecznej ingerencji sądu opiekuńczego i w konsekwencji orzeczenie o ograniczeniu wykonywania władzy rodzicielskiej, a nawet całkowite pozbawienie władzy rodzicielskiej.

w ramach swoich obowiązków służbowych jest uprawniony do **odebrania dziecka z rodziny** i może umieścić je u innej osoby najbliższej z którą dziecko wspólnie nie zamieszkiwało, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Decyzja o odebraniu dziecka z rodziny w której występuje przemoc podejmowana jest przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem lub ratownikiem medycznym czy pielęgniarką. Następnie pracownik socjalny niezwłocznie powiadamia sąd opiekuńczy o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej osoby najbliższej, rodzinie zastępczej czy placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie ofiarom przemocy przysługuje ochrona przed dalszym krzywdzeniem poprzez **uniemożliwienie sprawcom przemocy korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania do osób pokrzywdzonych**. Ofiary przemocy mogą liczyć na zapewnienie im bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz pomocy w uzyskaniu mieszkania w przypadku, gdy nie posiadają one tytułu prawnego do lokalu zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy. Jeżeli sprawca przemocy swoim zachowaniem sprawia, że wspólne zamieszkanie jest szczególnie uciążliwe ofiary przemocy w rodzinie mogą żądać, aby sąd zobowiązał członka rodziny stosującego przemoc do opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu i jego bezpośredniego otoczenia, a także zakazał zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego sąsiedztwa. Ofiary przemocy mogą wystąpić z takim żądaniem również wtedy, gdy opuściły wspólnie zajmowane mieszkanie z uwagi na stosowaną przemoc przez sprawcę, a także gdy sprawca stosujący przemoc sam opuścił mieszkanie.

Od listopada 2020 roku obowiązują również nowe przepisy dotyczące nakazu opuszczenia lokalu przez sprawcę przemocy w rodzinie.

Aktualnie nie tylko sąd może orzec o obowiązku opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy, ale w taką kompetencję wyposażona została również Policja. Funkcjonariusz Policji podczas interwencji ma prawo wydać wobec sprawcy przemocy w rodzinie, który stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia członków rodziny dotkniętych przemocą nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, a także zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego sąsiedztwa. Funkcjonariusz Policji musi zatem stwierdzić, że sprawca przemocy stwarza bezpośrednio zagrożenie zdrowia i życia ofiar przemocy. Co istotne, zarówno wydany nakaz opuszczenia mieszkania, jak i zakaz zbliżania się może być egzekwowany przez Policję z użyciem środków przymusu wobec sprawcy przemocy w rodzinie. Doszło także do znacznego przyspieszenia rozpoznawania wniosków ofiar przemocy o opuszczenie mieszkania przez sprawcę oraz wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Orzeczenia sądu obligujące członka rodziny stosującego przemoc do opuszczenia mieszkania i zakaz zbliżania się do mieszkania podlegają wykonaniu już z momentem ich ogłoszenia, a ofiary przemocy domowej są zwolnione ze wszelkich kosztów sądowych. Aktualnie na rozpatrzenie sprawy sąd ma miesięczny termin, aby zapewnić jak najszybszą ochronę ofiar przemocy w rodzinie.

Pamiętaj!

Zgodnie z nowymi regulacjami możliwe jest szybsze odizolowanie sprawcy przemocy od jej ofiar zapewniając im tym samym niezbędną ochronę.

8. DANE TELEADRESOWE INSTYTUCJI POMOCOWYCH NA TERENIE POWIATU NOWOTOMYSKIEGO

**Ośrodek Pomocy Społecznej
w Nowym Tomyszu**
ul. Piłsudskiego 8
64-300 Nowy Tomyśl
tel. 61 44 26 950
e-mail: ops@opsnt.pl

**Ośrodek Pomocy Społecznej
w Opalenicy**
ul. Wyzwolenia 27
64-330 Opalenica
tel. 61 44 77 280
e-mail: ops_opalenica@poczta.onet.pl

**Ośrodek Pomocy Społecznej
w Zbąszyniu**
ul. Garczyńskich 5
64-360 Zbąszyń
tel. 68 38 47 926
e-mail: ops@ops.zbaszyn.pl

**Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Miedzichowie**
ul. Poznańska 12
64-361 Miedzichowo
tel. 61 44 10 264
e-mail: ops@miedzichowo.pl

**Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Lwówku**
ul. Pniewska 56
64-310 Lwówek
tel. 61 44 14 52
e-mail: opslwowek@poczta.onet.pl

**Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Kuślinie**
ul. Szczanieckiej 4
64-316 Kuślin
tel. 61 44 73 055
e-mail: gops@kuslin.pl

**Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
w Nowym Tomyszu**
ul. Emilii Szczanieckiej 1
64-300 Nowy Tomyśl
tel. 61 44 23 436
e-mail: pppnt@o2.pl

Prokuratura Rejonowa w Nowym Tomyszu
ul. Długa 7
64-300 Nowy Tomyśl
tel. 61 44 37 300

**Sąd Rejonowy w Nowym Tomyszu
III Wydział Rodzinny i Nieletnich**
pl. Niepodległości 31
64-300 Nowy Tomyśl
tel. 61 62 84 986

**Punkt Konsultacyjno-Informacyjny
dla Osób z Problemem Alkoholowym**
ul. Powstańców Wlkp. 2b
64-300 Nowy Tomyśl
tel. 696 595 495

Poradnia Leczenia Uzależnień
os. Batorego 53
64-300 Nowy Tomyśl
tel. 574 490 585

Komenda Powiatowa Policji w Nowym Tomyszu
ul. Tysiąclecia 3a
64-300 Nowy Tomyśl
tel. 47 772 32 11

Komisariat Policji w Opalenicy
ul. Zamkowa 2
64-330 Opalenica
tel. 61 44 77 220

Komisariat Policji w Zbąszyniu
ul. 17 Stycznia 60
64-360 Zbąszyń
tel. 68 38 47 780

Posterunek Policji w Lwówku
ul. Kasztanowa 24
64-30 Lwówek
tel. 61 44 26 330

Posterunek Policji Kuślinie
ul. Powstańców Wielkopolskich 17
64-316 Kuślin
tel. 61 44 73 007

Posterunek Policji Miedzichowie
ul. Poznańska 6
64-361 Miedzichowo
tel. 61 44 26 370

9. SCHEMAT PRZEBIEGU PROCEDURY NIEBIESKIEJ KARTY

10. MIEJSCE NA TWOJE NOTATKI

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

Opracowanie:

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
w Nowym Tomysłu

ul. Poznańska 33
64-300 Nowy Tomysł
tel. 61 44 26 773
e-mail: pcpr@powiatnowotomyski.pl
www.pcprnt.pl